

Pedagógusok gubancjai

A lelki egészség megőrzésének lehetőségei a pedagóguspályán

Ezzel a címmel és alcímmel jelent meg a budapesti Korona Kiadó gondozásában, az OKI Pedagógus Szakma Megújítása Projekt pályázatán nyert támogatással Galicza János és Schódl Livia esszéje valamivel több mint félszáz oldalon, ízléses könyvecskében.

A szerzőket, bevallásuk szerint – önismereti és esetmegbeszélő csoportokban, valamint más formákban – pedagógusoktól és pedagógusjelöltektől szerzett élményeik, tapasztalataik indították írásra. Vagyis az a tulajdonképpen nem újkeletű – ám a mindennapok rohanásában örökösen a hivatalos és közfigyelem perifériájára szoruló – felismerés, hogy a pedagóguspálya „igen nagy érzelmi megterheléssel jár. A mindennapokat sokszor nehéz elviselni, mert a nevelőmunka sok indulatot termel, és sok rejtett indulatot mozgósít minden résztvevőben. A pedagógus szenved el a gyerekek, a kollégák, a szülők és ezek mellett saját indulatait is.” Ebből eredően, a Galicza-Schódl szerzőpáros szándéka: segítséget nyújtani nem kisebb feladathoz, mint ahhoz, hogy miként őrizheti meg a pedagógus lelki egészségét, hogyan bánjon érzelmeivel, indulataival, hogyan találhatja meg az utat önmaga „nehezen megközelíthető mélységeihez”; egyszersmind igyekeznek támpontokat adni az ehhez szükséges eszközök megszerzéséhez, az eljárásokhoz, jelesül az önmegismeréshez és természetesen mások – esetünkben a gyerekek – megismeréséhez, a másság megértéséhez, elismeréséhez, elfogadásához.

Ha ezt a feladatot nem végzi el, illetve valamilyen belső vagy külső oknál fogva nem képes elvégezni a pedagógus, akkor – amint annak szülőként is tanúi lehetünk már – nemcsak hogy tehetetlenül áll különösen a problémákkal szemben, hanem ami még rosszabb, félmegoldásokat, primitív nevelési módszereket alkalmaz, s eszébe sem jut, hogy egy egész életen át gyógyíthatatlan sebet üt a gyermek lelkén.

Stílusosan szólva, a kellő pedagógiai érzékenységgel megírt könyvecske kulcsszava az: önismeret. Azaz, a pedagógus önismerete, mely nélkül – bővítve az iménti gondolat-sort – nem lehet jól tanítani, mely nélkül nem alakulhat ki a jó tanítással azonos rangú személyes, emberi, partneri, kreatív, konfliktushelyzeteket elhárító vagy megoldani segítő kapcsolat a tanító és tanítvány között. De más viszonylatokban sem. „Önmagunk azonosságának megvédésének, a nevelési helyzetekben való többirányú részvételnek alapja az önismeret”, melyhez elkerülhetetlen, hogy – bármilyen nehéz is – időről időre szembenézzünk önmagunkkal, hogy „kapcsolatainkat, helyzeteinket, reakcióinkat rendszeresen elemezzük”. Igen, de mikor és hogyan? – kérdezhetné például e sorok írójának pedagógus felesége, aki gyakran jön haza az iskolából azzal, hogy „ma még véére sem volt időm elmenni”, majd nekilát a vacsorakészítésnek, utána a dolgozatjavításnak, de másnapra is fel kell készülni, ráadásul a színjátszócsoporthoz még mindig nem talált darabot.

Erre is megpróbálnak választ adni a szerzők, akik természetesen tudatában vannak a pedagógusok túlterheltségének, annak, hogy a szakmai feladatok, valamint a túlterheltség igazi okozói – a „személyes kapcsolatok gyerekekkel, kollégákkal, felettesekkel, szülőkkel, akik mindnyájan mást és mást akarnak” – mellett magánéleti gondok is nehezítik életüket. Mégis kell és lehet időt, alkalmat találni az önvizsgálatra, az önértékelésre, különben nemcsak hogy helyes döntéseket nem hozhatunk, de elhatalmasodhatnak rajtunk a rossz érzések, a sikerélmény helyett a kudarc élménye válik uralkodóvá bennünk, s ez végső soron kiábrándultsághoz vagy egyenesen az annak idején annyira óhajtott pálya feladásához vezethet.

Noha a könyv középpontjában a pedagógus személyisége áll, lapjain mindvégig érezhetően a gyermek a fontos. És ez így van rendjén. „A gyerekek olyanok, amilyenek. A

pedagógus funkcióból következik, hogy neki kell elsősorban a gyerekekhez alkalmazkodnia. Ezzel persze nem azt akarjuk mondani, hogy a gyerekeknek nem kell alkalmazkodniuk a felnőttekhez, környezetükhöz, de a nevelés funkciója éppen az, hogy erre tanítsuk meg őket. S csak úgy tudják ezt megtanulni, ha a velük kapcsolatban álló felnőttek egyrészt erre mintát nyújtanak, másrészt olyan helyzeteket teremtenek, amelyben a gyerekek megtapasztalhatják, meggyőzően átélhetik a kölcsönös alkalmazkodás szükségességét és lehetőségeit.”

Hasonló alaptézisekből, felismerésekből kiindulva, iskolai szituációkat idézve, önvizsgálatra irányuló kérdéseket sorjázta – mindenekelőtt gondolkodtatni igyekeznek kollégáit a szerzőpáros olyan jelenségekről, illetve problémakörökből, melyekről egyébiránt külön-külön kötetek, terjedelmes tanulmányok születtek a magyar és a világ pedagógiai, nevelés- és személyiséglélektani irodalmában. Hogy csak néhány fejezet, illetve dolgozat címét idézzem: A pedagógus önismereti forrásai, Minden pedagógus gyerek is volt..., Az agressziók, Bizalom és elfogadás, Negatív érzések, Ki vagyok én? Szakmai, hivatással járó gondok, Viszonyunk a halálhoz, A pedagógus szerep, A tekintélyről, Mások másága, A kollégák, A magángondok és a hivatás. Rövid írások az amúgy sem terjedelmes egészen belül, mégis az az olvasó érzése – éppen a továbbgondolásra lehetőséget adó, illetve arra készítő módszer eredményeként –, hogy sikerült célba vinni, vagyis realizálni a szándékot.

Annak ellenére, hogy Galicza János és Schödl Livia legfeljebb csak érintették azokat a gazdasági, társadalmi, politikai körülményeket, az oktatási rendszer hiányosságait, az úgyszólván településről településre változó helyi viszonyokat, a nevelő-oktató munka személyi és tárgyi feltételeit, melyek a legelhivatottabb és legerősebb pedagógus idegrendszerét is kikezdi előbb-utóbb. Minthogy: a pedagógus is ember. Persze, ez már egy másik könyv témája (lehetne).

Galicza János-Schödl Livia: Pedagógusok gubancai – A lelki egészség megőrzésének lehetőségei a pedagóguspályán, Korona Kiadó, Budapest, 1993. 64 oldal. Készült az OKI Pedagógus Szakma Megújítása projekt pályázatán nyert támogatással.

BODNÁR GYULA

Leipzig Párizsban

Vége van az NDK-nak: gondok közepette is szerveződik a nyitottabb művészeti élet, igyekeznek a múzeumok is fél évszázad kihagyását (meg előző náci rontását) pótolni, építkezni, szerveződni, régi hírnévre találni. S nyilván eme munkálatoknak, átalakulási folyamatnak köszönhető, hogy a századelő egyik legfontosabb német múzeuma, a helyi szép polgári kezdeményezéssel 1837-ben létrehívott lipcseinek anyagából néhány hónapra most tetszetős válogatás látható a Szajna partján, a párizsi Kis Palotában.

Jó száz rajz, hozzá hatvan-hetven festmény, a mutatvánnyal, négy határolt csoporttal híven jellemezve a lipcsei Képzőművészeti Múzeum karakterét, sajátos erősségeit: csupa jeles munkával mindre, elég sűrűn mesterművekkel avagy „unikumokkal”.

Történelmi okkal persze (és a múzeumalapító „Gründerzeit”-nak is nemzeti büszkélkedésével): a régi (utógótikus, reneszánsz) német festészet és rajzművészet adja az első tömböt: egy, az eredetit kvalitásosan sejtető Dürer-kópiával, északi „Mona Lisá”-val; az ifjabb *Holbein* szürkével szürke alapra színező és modelláló, gyermekével játszó Szűzanyájával több kitűnő, még a műhelyömlesztést előző jó egyéni szakaszból való *Cranach*-portréval, például egy ritka, mért közvetlen, 1521-es Luther-ábrázolással, melyen a „Jörg úr” néven inkognitóba vonuló Biblia-fordító ráncos homlokkal, távolba néző és befelé forduló tekintettel jelzi a fél-alakból, tartásból is sugárzó fegyelmezett erőt, független elhivatottságot.